

een bijzonder donkere tint. Ik ben toen niet op het denkbeeld gekomen, dat het bewuste stuk wel eens een unicum voor ons land zou kunnen zijn, totdat ik dit jaar toevallig een huid van *melanopogon* in handen kreeg en mij de groote overeenkomst met het bewuste exemplaar opviel. Pogingen om de donkere rietzanger alsnog op te sporen bleven helaas zonder resultaat, zoodat ik mezelf nog steeds verwijt destijds niet een vleugelformule te hebben geraadpleegd. Het verschil tusschen *schoenobaenus* en eventueel *melanopogon* zou dan onmiddellijk aan den dag zijn getreden (vergelijk fig. 5 en 6).

Opgevallen zou zijn bij een Tamariskenzanger de lange 1e slagpen (ver voorbij de dekveeren) en de korte 2e, die ongeveer dezelfde lengte heeft als de 8e (*schoenobaenus* $2 = 4$) en eindelijk de versmalde buitenvlag van 3, 4 en 5 (*sch.* alleen 3).

Met deze korte inleiding hoop ik te hebben aangetoond, dat voor het determineeren van sommige zangvogels, die veel gelijkenis met elkaar vertoonen, de vleugelformule vaak onontbeerlijk is en dat men bij het raadplegen daarvan de constructie van den vleugel beter overzichtelijk kan maken door het bijvoegen van een schematische teekening dan door het opschrijven van een lange reeks cijfers of het geven van een droge opsomming.

Uit den ouden Tijd,

Over *Pristorhamphus* enz.

DOOR

Mr Dr R. C. E. G. J. Baron SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG

Ik had indertijd een ouden vriend, een man veel ouder dan ikzelf, maar dien ik mij nog zeer goed, zelfs uit mijn lang vervlogen schooljaren, kan herinneren, toen ik aan het toenmalig Instituut Schreuders te Noordwijk voor mijn studie aan de Leidsche Akademie werd opgeleid. Die vriend was de heer F. VERSTER VAN WULVERHORST¹⁾. Zijn ouders woonden te

¹⁾ Aan hem heb ik reeds eenige woorden gewijd in een opstel getiteld: „Onze oude ornithologen”, hetwelk gepubliceerd werd in dit tijdschrift, 1, 1929, p. 116—132.

Noordwijk, waar ik hem dikwijls zag. Hij zelf woonde te Leiden in een mooi huis op het Rapenburg en had twee betrekkingen, een aan „Rijnland” en een andere aan 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie¹⁾, die hij beide tot op hoogen leeftijd vervulde en zijn vrije dagen gebruikte hij in den zomer voor zijn liefhebberij in de hengelsport en in den herfst voor de jacht, in beide waarvan hij in handigheid en vaardigheid uitmuntte.

In dien tijd was ook de uitstekende Dr O. FINSCH, Duitscher van geboorte (later Professor te Brunswijk) aan het Museum verbonden en hij en VERSTER waren vrienden. Zoo kwam het dat FINSCH VERSTER's naam gaf aan twee nieuwe vogelsoorten, een papegaai van de Goudkust in West-Afrika en een klein zangvogeltje uit Nieuw-Guinea, en omdat ze naar mijn ouden vriend genoemd waren, heb ik een ietwat bijzonder belang in deze twee gesteld.

Die papegaai is een subspecies van den Linneeaanschen *Psittacus senegalus*, die in drie verschillende vormen optreedt en over een zeer groot deel van West-Afrika is verbreid. FINSCH beschreef den vogel (d.i. den nieuwen) in het Nederlandsch Tijdschrift voor Dierkunde, I, p. XVI, 1863.

De officieële naam van het dier is thans: *Poicephalus senegalus versteri* Finsch.

FINSCH schreef zelf dat GOFFIN²⁾ den vogel reeds aan den heer VERSTER opgedragen had, maar de eerste officieële en in druk verschenen beschrijving is van FINSCH geweest.

De tweede vogel, die de eer genoot naar VERSTER genoemd te worden is *Pristorhamphus versteri* uit het Arfak-gebergte in N.O. Nieuw-Guinea. De typen werden ontvangen van den bekenden heer BRUYN³⁾ en FINSCH ontdekte er niet alleen een nieuwe soort, maar ook een nieuw genus in, aan 't welk hij in

¹⁾ Hij was Administrateur van dit Museum.

²⁾ A. GOFFIN, een fransch officier, die somtijds en niet zonder vrucht aan het Leidsch Museum werkte, was een vriend van FINSCH, die o.a. een kakatoe (*Lophochroa goffini*) naar hem noemde.

³⁾ A. A. BRUYN, gewezen Ned. zeeofficier, vestigde zich op Ternate en huwde een dochter van den groothandelaar VAN RENESSE VAN DUYVENBODE aldaar, wiens zaken hij na den dood van dezen, voortzette. Met vele van zijn schepen zond hij jagers mee, die in vreemde gewesten vogels voor hem verzamelden; o.a. ontving het Museum te Genua van hem een zeer belangrijke collectie. Dit was alles in de vorige eeuw; BRUYN stierf omstreeks 1880.

Proc. Zool. Soc. 1875, p. 641, den naam *Pristorhamphus* gaf. SALVADORI besprak in zijn „Ornitologia della Papuasie e delle Molucche” een vijftal exemplaren van BRUYN en van BECCARI in de collectiën van het Genua-Museum en van TURATI. SHARPE noemt 2 ex. (♂ en ♀) op uit de verzameling van het Britsch Museum (Dl. X, p. 83), maar waar hij het vandaan haalde om behalve Nieuw-Guinea ook Java als vindplaats op te geven, begrijp ik niet goed. De soort toch is, volgens alle auteurs, beperkt tot Nieuw-Guinea.

Ik weet niet of er een gekleurde plaat van deze soort bestaat, maar er zijn gedetailleerde beschrijvingen van gegeven door SHARPE en SALVADORI; die lezende, kan men zich den vogel goed voorstellen. Het ♂ is grootendeels zwart met groenen en blauwen metaalglans op verschillende deelen; de blauwglanzende supracaudalen zijn heel lang, de onderzijde bleek leiblaauw, welke kleur verschilt bij de subspecies; wit zijn een kleine vlek boven het oog, een deel der onderzijde en een bos zijde-achtige veeren op de zijden van het lichaam.

Het ♀ is verschillend; van boven mat olijfgroen, wat geelachtiger op stuit en supracaudalen, de vleugels donkerbruin met lichtere vederranden en twee centrale staartvederen zijn olijfgroen en de drie buitenste met een witte vlek in het midden. De onderzijde aschkleurig olijf, bleekgeel gewasschen. De onderzijde van de vleugels is gedeeltelijk wit als bij het ♂ en er is ook de witte vederbos op de flanken. Het ♀ is grooter dan het ♂.

Het is voor VERSTER zeker een voldoening geweest dat deze interessante nieuwe soort naar hem is genoemd.

Na de ontdekking van den vogel is men attent geworden. De Franschman Léon LAGLAIZE, die veel in den O. I. archipel verzamelde, vond hem te Karons, zooals SALVADORI mededeelt. Ik heb op mijn atlas tevergeefs naar die localiteit gezocht, maar waarschijnlijk schijnt het mij dat deze dezelfde is als Karoon ten N. W. van Arfak. Verder is *versteri* ook gevonden, zooals ROTHSCILD en HARTERT berichten (Nov. Zool. XIV, 1907, p. 478), in Britsch Nieuw-Guinea, aan de Aroa-rivier (3 ex.) en de Angabunga-rivier (7 ex.). Deze vogels zijn binair vermeld als *P. versteri*, van welke soort in 1907 nog geen subspecies bekend waren.

Voorts is *versteri* in tal van exemplaren meegebracht door E. MAYR van zijn reis in 1928 in Ned. Nieuw-Guinea, waarvan de bewerking gemaakt is door HARTERT in Nov. Zool. XXXVI,

1930. De vele verzamelde stuks, o.a. uit de Cyclopen-bergen, zijn alle bevonden tot den nominaatvorm te behooren.

Intusschen kwamen gemelde schrijvers later tot de ontdekking dat de exemplaren, die A. S. MEEK voor Lord ROTHCHILD op den Goliathberg verzamelde, 15 stuks, afweken van den eerstgevonden Arfak-vorm en daarom beschreven zij ze als *P. versteri meeki* in Bull. Brit. Orn. Cl. XXIX, p. 36, 1911 (zie ook Nov. Zool. 1903, p. 217). Aan de Utakwa-rivier, die uit de Sneeuwbergen stroomt, werden door de Brit. Orn. Union Exped. eenige exemplaren van *meeki* verzameld, zooals men lezen kan op p. 83 van het verslag dat door OGILVIE-GRANT is opgemaakt en door de B. O. U. in Dec. 1915 is uitgegeven als Jubilee-Supplement van The Ibis.

Die exemplaren zijn verzameld door C. BODEN KLOSS, die het tweede deel der expeditie (de Wollaston-Expeditie) meemaakte. Men zie hierover nog Nov. Zool. XXVII, 1920, p. 431.

In 1930 maakte F. SHAW MAYER een verzamelreis voor het American Museum of Nat. Hist. en voor het Museum te Tring. De vogels, die hij verzamelde, zijn bewerkt door Lord ROTHCHILD in Nov. Zool. XXXVI, no. 2, 1931, p. 250—276. De reis bepaalde zich tot de Weyland-bergen in Ned. Nieuw-Guinea. Van *P. versteri* werden 2 ♂ ♂ meegebracht, een van den berg Derimapa en een van de Gebroeders-Keten, ten Zuiden van de Geelvink-Baai, beide op ongeveer 5000 voet hoogte geschoten. ROTHCHILD determineerde ze (p. 259) als *meeki*.

Voorts beschreven in 1911 ROTHCHILD en HARTERT *P. v. albescens* (in Bull. Brit. Orn. Cl. XXIX, p. 36). De typen kwamen van het district Kotoi in de bergen van Britsch Nieuw-Guinea en zijn verzameld door A. S. ANTHONY. HARTERT geeft in Nov. Zool. XXVII, 1920, p. 431, het Owen Stanley-gebergte op als verbredingsgebied van dezen vorm.

De in de Deutsche ornithologie bekende Dr BÜRGERS maakte in de jaren 1912 en 1913 een verzamelreis naar het stroomgebied van de Sepik-rivier in het toenmalig Duitsch Nieuw-Guinea en bezocht daarbij vele zeer hoog gelegen streken, o.a. de toppen van de Hunstein-, Regen- en Schraderbergen, welke laatste 2053 M. hoog is. In die twee jaren verzamelden Dr BÜRGERS en zijn helpers over 3000 stuks in ongeveer 240 soorten. Deze enorme collectie werd bewerkt door Prof. STRESE-MANN en de resultaten daarvan uitgegeven in Archiv für Naturgeschichte, 89e Jahrgang 1923, Abt. A, Heft 7—8. Op p. 68 van

Heft 7 is o.a. VERSTER's vogel behandeld en daarbij een nieuwe subspecies aangenomen: *P. v. virago*, type op den Schraderberg verzameld ¹⁾.

Er waren zodoende vier subspecies van den vogel van VERSTER bekend:

1. *P. versteri versteri*, de nominaatvorm van de Arfakbergen.
2. „ „ *meeki*, de Goliathberg (Ned. Nieuw-Guinea).
3. „ „ *albescens*, de bergen van Britsch Nieuw-Guinea.
4. „ „ *virago*, de Schraderberg (Duitsch Nieuw-Guinea).

Prof. STRESEMANN heeft het zoo in zijn zooeven aangehaald werk en Mr. G. MATHEWS insgelijks in zijn „Systema Avium Australasianarum”, Deel II, p. 728 en 729, 1930. Wij konden het dus houden bij deze indeeling, zoolang er wellicht niet nog een andere nieuwe subspecies werd ontdekt en beschreven.

Maar!

Niets is bestendig hier op aarde en het was een kleinen aardschok gelijk toen ik in Nov. Zool. XXVI, 1930, p. 52, door HARTERT incidenteel *maculiceps* als subspecies van *P. versteri* opgenoemd vond. Voorst las ik in Ibis 1932, p. 157, van de hand van Mr. MATHEWS dat *Sarganura* De Vis 1898 ²⁾ een synoniem is van *Pristorhamphus* en dan wordt *maculiceps* De Vis een subspecies van *versteri* en omdat deze vorm is van Z. O. Nieuw-Guinea, wordt *virago* Stresemann daarvan een synoniem.

Later, in 1933, las ik in the Ibis van Januari van dit jaar en vond op p. 94 door Mr. MATHEWS verklaard, dat STRESEMANN's *virago* van de Sepik-bergen (dus de bergen langs de Sepik-rivier) behouden moet blijven als een subspecies van *versteri*. Voorts, op dezelfde bladzijde, dat *Pristorhamphus versteri maculiceps* (De Vis) voortaan genoemd moet worden *Melanocharis versteri maculiceps* en dat *albescens* Rothsch. en Hart. daarvan een synoniem is.

Maar dan vervalt *Pristorhamphus* geheel. *Melanocharis* is een geheel ander genus en is door SCLATER ingesteld in 1858 voor *Dicaeum niger* Lesson en Garnot, een vogel van Nieuw-Guinea en de Aroe-eilanden, in twee subspecies.

Het geslacht *Pristorhamphus* werd door SHARPE geplaatst

¹⁾ Ik weet waarlijk niet waarom Prof. STRESEMANN dezen naam aan den vogel heeft gegeven; *virago* beteekent wat wij noemen: manwijf.

²⁾ *Sarganura* gen. nov. *maculiceps* sp. nov. De Vis, Report British New-Guinea 1898, Appendix p. 87.

in de familie der *Dicaeidae*, maar MATHEWS scheidde de *Pardalotidae* daaruit af en bracht genoemd geslacht in deze laatste familie.

Wat zou de brave, oude heer VERSTER opgekeken hebben indien hij geweten had dat zijn vogel nog tot zooveel geschrijf had aanleiding gegeven!

Nog iets uit den ouden tijd. In mijn bovenaangehaalde bladzijden over oude ornithologen (noot 1) heb ik geschreven dat zooveel vogelsoorten naar Dr FINSCH zijn genoemd, maar vergat daarbij te melden, dat destijds ook een vogelgeslacht zijn naam ontving. Dit geslacht is *Finschia* en werd door HUTTON in Ibis 1903, p. 319, gegeven aan *Parus novaeseelandiae* Gmelin, Syst. Nat. I, 2, p. 1013, 1789, van Dusky Sound, South Island, Nieuw-Zeeland. FINSCH zelf had in 1873 reeds een genus voor dezen vogel opgesteld, namelijk *Phyllodytes*, maar deze naam was reeds genomen door WAGLER, Nat. Syst. Amphib. 1830, p. 202.

30 SEPTEMBER 1933.

Korte Mededeelingen.

Notenkrakers, *Nucifraga caryocatactes* subsp., in ons land.

De Redactie ontving de volgende opgaven:

Eind October 1 ex. in een tuin te Bilthoven (medegedeeld uit zeer vertrouwde bron). P. G. OP DE COUL.

Van den heer F. KOOYMANS ontvingen wij ter praepareering een ♀ ex. van den vorm *macrorhynchus*, dat op 29 October 1933 op de straatweg tusschen Zeist en de Bilt tegen een auto opvloog en gedood werd.

G. A. L. BISSELING en M. J. TEKKE.

Op 10 December 1933 2 ex. in de Amsterdamsche waterleiding-duinen (waarneming van den heer CROOCKEWIT en mij). P. G. OP DE COUL.

Mén zie ook het verzoek in „Der Vogelzug”, 4, 1933, op het omslag, om inzending van nauwkeurige gegevens, „daar notenkrakers deze herfst invasieachtig optreden, evenals vlaamsche gaaien”, zooals ook blijkt uit het artikeltje van M. SCHLOTT: „Die Invasion des sibirischen Tannenhähers..... im Herbst